

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBI ILMIY JURNALI

Vol. 4 Issue 08 | pp. 351-356 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

MINTAQA SANOATINI RIVOJLANTIRISHNING OBYEKTIV ZARURATI

Sharipov G'ulomjon Qarshi o'g'li

Qarshi muhandistlik-iqtisodiyot instituti

Neft va gaz fakulteti yoshlar bilan ishlash bo'yicha dekan o'rinbosari

Annotatsiya. Ushbu maqolada mintaqa sanoatini rivojlantirishning obyektiv zarurati va iqtisodiy o'sish, barqaror rivojlanish, sanoat rivojlanishi, ichki va tashqi iqtisodiy sharoit, hamda hududning iqtisodiy resurslarini to'g'ri boshqarish, yangi ish o'rinlarini yaratish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va mahalliy xom ashyo bazasidan maksimal foydalanish orqali mintaqa sanoatining o'sishi, innovatsion va raqamli texnologiyalarni joriy etish, klasterlashtirish va sanoat infratuzilmasining yaxshilanishi kabi faktorlar hamda ijtimoiy-iqtisodiy integratsiya hamda mintaqalararo hamkorlikni kuchaytirishga qaratilgan chora-tadbirlarni ko'rishni talab qiladi. Shu sababli maqolada to'liq obyektiv zarurlari yoritilgan.

Kalit so'zlar. sanoatini rivojlantirish, iqtisodiy o'sish, barqaror rivojlanish, ichki va tashqi iqtisodiy sharoit, innovatsion texnologiyalar, mahalliy xom ashyo bazasi, klasterlashtirish, sanoat infratuzilmasi.

Аннотация. В статье рассматривается объективная необходимость развития региональной промышленности и такие факторы, как экономический рост, устойчивое развитие, развитие промышленности, внутренние и внешние экономические условия, а также рост региональной промышленности за счет грамотного управления экономическими ресурсами региона, создания новых рабочих мест, внедрения инновационных технологий и максимального использования местной сырьевой базы, внедрения инновационных и цифровых технологий, кластеризации и совершенствования промышленной инфраструктуры, а также мер, направленных на усиление социально-экономической интеграции и межрегионального сотрудничества. Таким образом, статья охватывает весь спектр объективных требований.

Ключевые слова. промышленное развитие, экономический рост, устойчивое развитие, внутренние и внешние экономические условия, инновационные технологии, местная сырьевая база, кластеризация, промышленная инфраструктура.

Abstract. This article discusses the objective need for the development of regional industry and economic growth, sustainable development, industrial development, internal and external economic conditions, as well as factors such as the growth of regional industry through proper management of the economic resources of the region, creation of new jobs, introduction of innovative technologies and maximum use of the local raw material base, the introduction of innovative and digital technologies, clustering and

improvement of industrial infrastructure, as well as measures aimed at strengthening socio-economic integration and interregional cooperation. Therefore, the article fully covers the objective needs.

Keywords. industrial development, economic growth, sustainable development, internal and external economic conditions, innovative technologies, local raw material base, clustering, industrial infrastructure.

Kirish. Mintaqa sanoatini rivojlantirishning ahamiyatini va uning iqtisodiy barqarorlikka ta'sirini yoritishda mintaqaviy sanoatni rivojlantirish nafaqat ish o'rinlarini yaratish va aholi farovonligini oshirish, balki iqtisodiyotning barcha sohalariga, jumladan, ijtimoiy infratuzilma va atrof-muhitni yaxshilashga ham ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, sanoatning rivojlanishi, yangi texnologiyalarni joriy etish, innovatsiyalarni qo'llash va raqamli transformatsiyani amalga oshirish orqali mintaqadagi iqtisodiy o'sish sur'atlarini tezlashtirish mumkin. Mintaqaviy sanoatning samarali rivojlanishi ham ijtimoiy muammolarni hal qilishga, shu jumladan, bandlik va ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi. Mintaqa sanoatini rivojlantirishda mavjud bo'lgan imkoniyatlar va qiyinchiliklar, shuningdek, yangi strategiyalar va tashkiliy mexanizmlar haqida batafsil fikr yuritilishi bugungi kunda dolzarbdir. Bu o'zgarishlar mintaqaviy rivojlanishning uzoq muddatli istiqbollarni shakllantirishda muhim o'rin tutadi va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 5-iyuldagi "Mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishni yanada jadallashtirish va hududlarning iqtisodiy mustahkamligini ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni mintaqaviy sanoatni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratadi. Bu farmon mintaqaviy sanoatni jadal rivojlantirish, hududlarning iqtisodiy holatini yaxshilash va yangi ish o'rinlarini yaratishga qaratilgan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Sanoat ishlab-chiqarishda AKT dan foydalanib elektron tijoratni rivojlantirish uchun robototexnika majmualaridan, axborot texnologiyalaridan foydalanib, real vaqt rejimida o'zaro ta'sir qiladigan, ishlab chiqarishning innovatsion, moslashuvchan usullarini yaratish maqsadga muvofiq keladi. Bir qator mashhur iqtisodchi olimlarning fikr va mulohazalarini tadqiq qiladigan bo'lsak Veselovskogo M.Y. va Izmaylovoy M.A larning fikriga kura raqamlashtirish mahsulot ishlab chiqarish va ishlab chiqarishni rejalashtirishning nomoddiy jarayonlarini jismoniy ishlab chiqarish va operativ qo'llab-quvvatlash bilan uyg'unlashtirgan holda global taqsimlangan raqamlashtirilgan aktivlar va tashkiliy resurslardan foydalanish orqali sanoat korxonalarining original elektron tijorat biznes modelini o'zgartiradi va yangi biznes imkoniyatlarini yaratadi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida sanoat ishlab chiqarishni transformatsiyalash uchun korxonalar xodimlari eng muhim ishlab chiqarish resurslaridan biri bo'lib xizmat qiladi. Morozova N.S. ta'kidlaganidek raqamli biznes korxonalar xodimlarining biznes jarayonlarini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan raqamli vakolatlarga ega ekanligini anglatadi. Bundan tashqari, raqamli kompetentsiyalarning sifati tegishli faoliyat sohasidagi professional standartlarda belgilangan talablarga javob berishi kerak. Dashkov I. K. ning fikricha raqamli iqtisodiyot nuqtai nazaridan uning asosiy aktivlari axborot va inson kapitalidir. Ross, B., Stubbings, C., Sheppard, B., Kellylar raqamli kompetentsiyalar bo'yicha xodimlarning tayyorlik darajasi raqamli biznesni muvaffaqiyatli o'zgartirishning hal qiluvchi shartidir deydi. Shu

bilan birga Frey, C.B.,Osborne, raqamli innovatsiyalarni joriy etish darajasi raqamli kompetensiyalarni egallash tezligidan sezilarli darajada yuqori, shuning uchun raqamli iqtisodiyot kadrlarni uzluksiz tayyorlashni nazarda tutadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada abstrakt-mantiqiy fikrlash, kompleks yondashuv, tizimli yondashuv, umumiy ilmiy va statistik usullar, iqtisodiy-statistik tahlil, matematik modellashtirish elementlari, statistik guruhlash, prognozlash kabi usullardan foydalanilgan.

Tahlillar va asosiy natijalar. Mamlakatimiz mintalari sanoatini rivojlantirishning obyektiv zarurati shundaki, hozirgi kunda sanoat industriyasining rivojlanishi evolyutsiyasi bir necha bosqichlardan iborat. Ayni paytda, u raqamli texnologiyalarga, jismoniy va raqamli ishlab chiqarishni birlashtirishga qaratilgan. U mahsulot va xizmatlarning qiymat zanjirlarini raqamlashtirish va integratsiyalashni AKT dan foydalanib rivojlantirishni o'z ichiga oladi. Sanoat ishlab-chiqarishda AKT dan foydalanib elektron tijoratni rivojlantirishda raqamlashtirishning ta'sirini maksimal darajada oshirish uchun biznes-jarayonlarni g'oyadan tortib to amalga oshirish va operatsion foydalanishgacha bo'lgan butun qiymat zanjiri bo'ylab takomillashtirish kerak. Sanoat ishlab-chiqarishda AKT dan foydalanib elektron tijoratni rivojlantirish uchun raqamli transformatsiya mamlakat rivojlanishining ustuvor maqsadi sifatida ko'rib chiqilmasdan milliy iqtisodiyotni muvaffaqiyatli rivojlantirish mumkin emas. Hozirgi vaqtda Sun'iy intellekt (SI) tadqiqotlarining eng muhim yo'nalishlaridan biri, sanoatning jadal o'sishining dvigateli hisoblanadi. Bu yaqinda "Sanoat 4.0" deb nomlandi.

So'nggi bir necha yil ichida Sun'iy intellektga asoslangan yechimlar nafaqat ko'ngilochar sohada, balki jarayonning samaradorligini oshirishga erishgan holda faoliyatning ko'plab sohalarida joriy etildi. Texnologiya gigantlari Facebook, Google, Amazon,Apple, Microsoft, Baidu va boshqa bir qancha kompaniyalar sarmoya kiritmoqdaSun'iy intellekt sohasida katta mablag'larni tadqiq qiladi va o'z amaliy faoliyatida turli ishlanmalardan foydalanmoqda.

Global raqamlashtirish sharoitida va iqtisodiyotning axborot turida korxonalarining raqobatbardosh mavqeini saqlab qolish faqat innovatsiyalarni doimiy ravishda joriy etish orqali erishish mumkin. Integratsiyalashgan raqamli sanoat ishlab chiqarishni rejalashtirish, aktivlardan samaraliroq foydalanish, sifat xarajatlarini kamaytirish va avtomatlashtirish samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

Mintaqa sanoat korxonalarida elektron tijoratning raqamli transformatsiyaga moslashish tezligini baholash uchun **BDI (Business Digitalization Index)** Biznesni raqamlashtirish indeksi qo'llaniladi.

U xususiy indekslarga asoslanadi, ya'ni, biznesdan foydalanish ma'lumotlari:

❖ axborotni uzatish va saqlash kanallari (bulutli texnologiyalar, korporativ pochta, messengerlar, avtomatlashtirish tizimlari va boshqalar);

❖ Sun'iy intellektning raqamli texnologiyalari, internet vositalari, 3D bosib chiqarish, elektron hujjat aylanishi va boshqalar;

❖ Korxonani rag'batlantirish va rivojlantirish uchun Internet vositalari;

❖ raqamli axborotni himoya qilish dasturlari va maxsus virusga qarshi dasturlardan foydalanish;

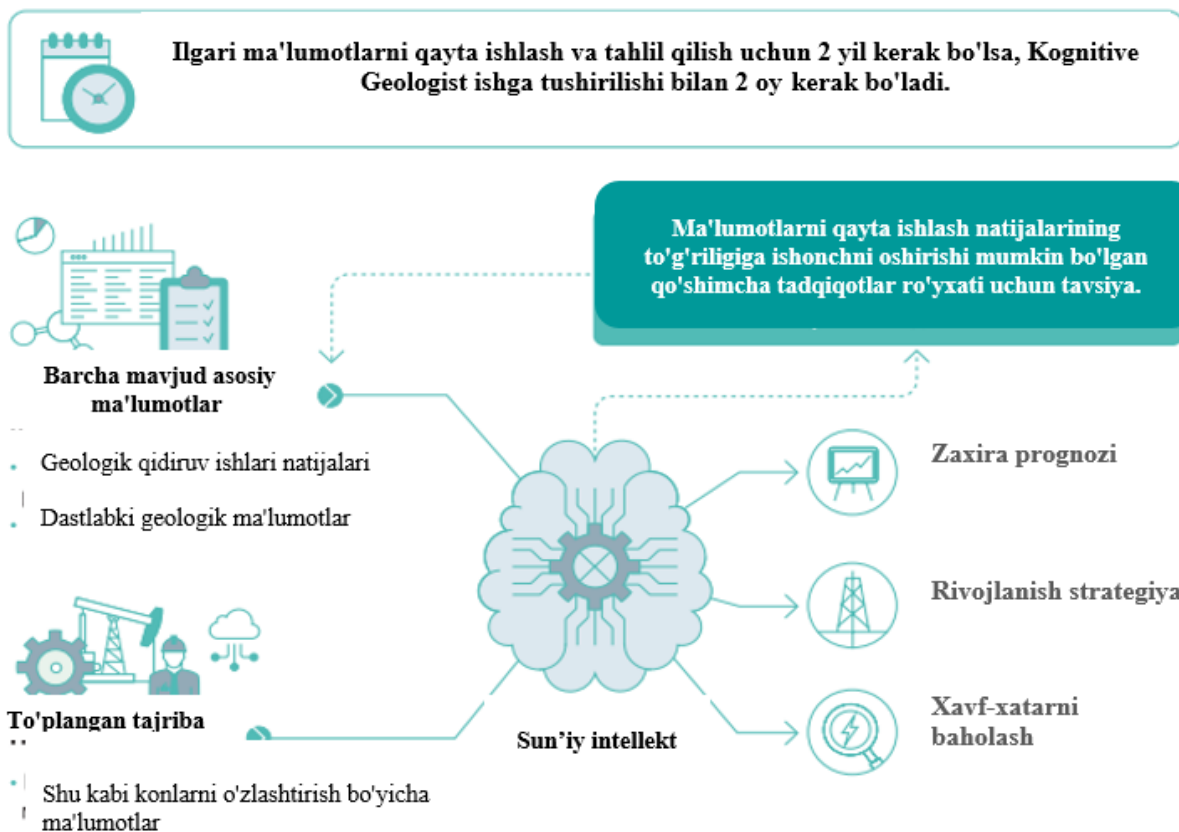
❖ inson kapitali, xususan, raqamli kompetensiyalar sohasidagi kadrlarni o'z-o'zini rivojlantirish va rivojlantirishda rahbariyatning ishtiroki darajasi baholanadi.

Mintaqa sanoat korxonalarida xarajatlarni kamaytirishga korxonada ichidagi ma'lumotlarni sensorlardan ERP tizimlariga gorizontol qiymat zanjiridagi sheriklardan olingan ma'lumotlar bilan, masalan, inventarizatsiya darajasi yoki mijozlar talabining o'zgarishi to'g'risida sinxronlashtiradigan ishlab chiqarishni integratsiyalashgan va rejalashtirishni amalga oshirish orqali erishish mumkin. Xarajatlarni optimallashtirish asosiy aktivlar uchun ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish jadvallarini optimallashtirish orqali ham mumkin, bu esa ularning ishlash vaqtini oshiradi.

Sanoat ishlab-chiqarishda AKT dan foydalanib elektron tijoratni rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish va uni raqamlashtirish uchun quyidagi ishlarni amalga oshirish zarur:

- ✓ raqamlashtirish buyicha tegishli qonun hujjatlarini ishlab chiqish va raqamli texnologiyalarni me'yoriy-texnik qo'llab-quvvatlash;
- ✓ raqamli transformatsiyani davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlarini ishlab chiqish;
- ✓ zarur uslubiy ta'minot va dasturlarni yaratishni o'z ichiga olgan infratuzilmasini yaratish;
- ✓ sanoat ishlab chiqarish korxonalarini xodimlarini raqamli muhitda ishlash uchun raqamli kompetensiyalarini shakllantirish;
- ✓ sanoat ishlab-chiqarishda xodimlarini raqamli muhitda ishlash maqsadida ularni qayta tayyorlash va malakasini oshirish;
- ✓ sanoat ishlab-chiqarishda davlat axborot tizimi platformalarini yaratish;
- ✓ sanoat ishlab-chiqarishi investitsiyalash;
- ✓ sanoatda elektron tijorat korxonalarini yaratish va rivojlantirish;
- ✓ sanoatda elektron tijorat korxonalarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlarini ishlab chiqish;
- ✓ sanoat mahsulotlarini ichki va tashqi bozorlarga olib chiqish;
- ✓ ishlab chiqarish rivojlanishini tahlil qilish va prognozlash platformalarini yaratish;

Mintaqa sanoat korxonalar tizimining keyingi rivojlanishi ikki o'lchamli chizmalar chizish bilan birga inson faoliyatining turli jabhalarida keng qo'llaniladigan murakkab fazoviy va karkasli konstruksiyalarni modellashtirish imkonini ham yaratdi. Yaratilgan onidan boshlab tizim zamonaviy ko'rinishga yetishgunga qadar yetarli darajada jiddiy o'zgarishlarni boshdan kechirdi. Kompyuter konstruktorlar va texnologlarga ALT ning to'liq imkoniyatlarini taqdim etadi, bu esa ularning og'ir mehnatini yengillashtirib, ijodiy ishlar bilan shug'ullanish imkonini beradi, natijada mehnat samaradorligini orttirish bo'yicha "Gazprom Neft" OAJning GeoNavigator burg'ulashni boshqarish markazi misolida ko'rishimiz mumkin. 1-rasm

1-rasm - "Gazprom Neft" OAJning GeoNavigator burg'ulashni boshqarish markazi

Ta'kidlash joizki, bu nafaqat kompyuter grafikasi sahasiga taalluqli. Zamonaviy dasturiy ta'minotning deyarli barchasi foydalanuvchiga yo'naltirilgan, u bilan unga tushunarli usulda muloqotda bo'ladi va unga faoliyat bo'yicha to'liq erkinlikni taqdim etadi. Insonning kompyuter bilan bunday "muloqoti" faqat interfaol (dialog) rejimida amalga oshirilishi mumkin, bunda foydalanuvchi o'z harakatlari natijasini ekranda kuzatib boradi.

ALT shuningdek loyihachiga grafik ma'lumotlarni tezkor olish, uni qayta ishlashni boshqarish uchun oddiy va samarali tilda muloqotlashish va natijalarni nazorat qilishda deyarli cheklanmagan imkoniyatlarni taqdim etadi. Birinchi navbatda bu grafik muloqotga taalluqli, chunki ma'lumotni taqdim etishning eng samarali usuli sifatida aynan grafika (chizmalar, sxemalar, diagrammalar va boshqalar) ALT da asosiy mavqega ega.

Xulosa va takliflar. Shunday qilib, ishning eng mehnat talab qismini avtomatlashtirish mumkin. Chet el konstruktorlik byurolarining baholashicha, an'anaviy loyihalashtirish jarayonida chizmalarni ishlab chiqish va rasmiylashtirish uchun umumiy mehnat sarfining o'rtacha - 70 %, arxivni tashkil etish va yuritishga - 15 %, bevosita loyihalashtirishga (konstruksiyaning ishlab chiqish, hisoblashlarni bajarish, boshqa sohalar bilan muvofiqlashtirish va boshqalar bilan birgalikda) -15% sarflanadi bu esa mintaqa sanoat korxonalarini rivojlanishiga olib keladi.

Mintaqa sanoat korxonalar mahsulotlarini ishlab chiqarishni loyihalashtirishga

yo'naltirilgan ko'pgina zamonaviy dasturiy tizimlar interfaol grafikaning katta imkoniyatlariga ega bo'lib, mahsulot proeksiyalari, shtrixlari, o'lchamlari va boshqalardan tarkib topgan ikki o'lchamli tasvirlarni yaratish va tahrirdan o'tkazish, shuningdek chizmaning boshlang'ich shartlari asosida, yoritishning turli usullarini hisobga olgan holda loyihalashtirilayotgan mahsulotning real uch o'lchamli tasvirlarini shakllantirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mukhitdinov Kh.S. Econometric Modeling Of Public Service Networks. Psychology and Education (2020) 57(8): 625-632 ISSN: 00333077
2. Suyinovich, Muxitdinov Xudoyor, Rakhimov Anvar Norimovich, and Muxitdinov Shoxjaxon Xudoyorovich. "The forecast for the development of the public services sector." Solid State Technology 63.6 (2020): 18671-18681.
3. Mukhitdinov, Shoxijahon Khudoyarogli. "An imitation model of quality utility services to the population." South Asian Journal of Marketing & Management Research 10.12 (2020): 44-50.
4. Юлдошев Дониёр Абдурахмонович Ш.Х.Муқхитдинов. "МИНТАҚА ТУРИЗМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ОПТИМАЛ ТАРТИБГА СОЛИШ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ", ACADEMIC RESEARCH IN MODERN SCIENCE, 2023/2, <https://doi.org/10.5281/zenodo.7623681>
5. Sh.X.Muxitdinov, "Рақамли иқтисодиёт шароити коммунал хизматлар соҳасини ривожлантиришга таъсир қилувчи омиллар таъсирини баҳолаш", ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ АХБОРОТНОМАСИ, 2022/10, 2022/10-2
6. Ш.Х. Мухитдинов, "Қишлоқда коммунал хизмат кўрсатиш сифатини АКТдан фойдаланиб ошириш", 2021/8/7
7. Muxitdinov Shoxijaxon Hudoyorovich, "ECONOMETRIC MODEL OF IMPROVING THE QUALITY OF PUBLIC UTILITIES", Journal of Management Value & Ethics, Том 128, Номер ISSN-2249-9512, Journal of Management Value & Ethics Gwalior Management Academy (GMA) Publications.
8. www.Lex.uz

Copyright: © 2024 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution- 4.0 International License (CC - BY 4.0)

